

1

א"ר שמאל בר נרמני א"ר יונתן
 מ"ד כ"י אתה אבינו כי אברהם לא ידענו
 וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו
 מעולם שמך לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה
 לאברהם בניך המאו לי אמר לפני רבשע
 יצו על קדושת שמך אמר אמר ליה לעקב
 דהוה ליה צער גדול בנים אפשר דבעי
 רחמי עליהו אמר ליה בניך המאו אמר
 לפני רבשע יצו על קדושת שמך אמר לו
 לא בסבי מעמא ולא בחדק עצה אמר לו
 ליצחק בניך המאו לי אמר לפני רבשע
 בני ולא בניך בשעה שהקרימו לפניך נעשה
 לנשמע קראת להם בני בכורי עכשיו בני
 ולא בניך ועוד כמה המאו כמה שנחיו
 של אדם שבועים שנה דל עשרין ולא ענשת
 עליהו פשו להו חושן דל כ"ה דלילוחא
 פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלוי
 ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי
 ופלגא אם אחא סוכל את כולם מוטב ואם
 לא פלגא עלי ופלגא עליך ואח"ל כולם
 עלי הא קייבית נפש קבך פתרו ואמרו (כי) אתה אבינו אמר להם יצחק
 עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה ומרו להו יצחק הקב"ה בעינייהו
 מיד נשאו עיניהם למרחם ואמרים אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך

לבי, פ"א, ע"ג

2

אבל דעת חכמים בזה לגלות הדברים אשר
 אמרנו כי מצד יצחק ומדתו א"א שיהיה
 הסרה והפרדה לישראל מן הש"י רק יש
 להם דביקות וחבור לגמרי אל השם יתברך
 ולא שייך בחטא שיהיה מבדיל ומרחיק את ישראל
 מן הש"י וג"כ כי מצד מדת יצחק אשר הוא מדת
 הדין כאשר ירד לעומק הדין יש ללמוד וזכנו לכך
 ע"י יצחק שהוא התחלתו ומצד מדת המשפט אשר
 הוא עומק הדין יש כאן זכות.

כי הזכות הוא כאשר
 יורד לעומק הדין. לכך אמר ליצחק בניך חטאו
 ואז מתחייב מצד מדת יצחק כאשר יעמיק בדין
 זכות ישראל. וזה שאמר בני לא בניך כלומר הרי
 ישראל הם עלולים בעצם ובראשונה מן השם
 יתברך שלכך נקראו בני בכורי ישראל ודבר זה
 בארנו למעלה. ומאחר שנקראו בניו ראוי שיהיו
 מסולקים מן החטא שכל המחבור והדבק אל הטהור
 טהור מן החטא. ולכך מצד החבור שיש לישראל
 שהם בניו של הש"י ראוי שיהיו מסולקים מן
 החטא.

מה"ל, פ"א, ע"ג

3

לכאורה זה אינו
 מובן, כי אדרבה, אברהם עניינו חסד⁹², ויצחק דין, ופה זה להיפך. אלא שיש להבין שהערך
 האלוהי המיוחד של עסישראל הוא מתוך בחירה אלוהית, גזירה אלוהית, יצירה אלוהית. "עם
 זו יצרת לי"⁹³. ישראל קדמו לתורה⁹⁴, ישראל הם תורה בעצם ממשות החיוניות האלוהית
 שלהם⁹⁵, ונשמת ישראל זו היא המתגלה בתורה ומצוותיה.

עלידי יצחק אבינו, מופיע הצד של מידת הדין, הברור האמיתי והמוחלט של ערך עם-
 ישראל, שהוא קבוע ונצחי, אפילו כשחוטאים. "חטא ישראל - אף-על-פי שחטא, ישראל
 הוא"⁹⁶. "בין כך ובין כך קרויים בנים"⁹⁷, קרויים "בני בכורי ישראל"⁹⁸.

אומך יצחק אבינו לריבונות-שעולם: הרי מסרתי נפשי לפניך¹⁰⁰. זה חזרו למה שאמרנו לפני
 כן, שמעקדת יצחק נודע הכוח של מסירות-הנפש של כלל ישראל¹⁰¹. מסירות-נפש זו, מגלה
 את מהות נפשם של ישראל, הקבועה והקיימת; את ההווה אמינא של ריבונות-שעולם, את
 מציאותם המוחלטת של כלל ישראל. והשטן, בשומעו את קולות השופר בקרן של איל של
 עקדה, מתבלבל.

לבי, פ"א, ע"ג

4

יצחק אבינו - אברהם אבינו - אברהם אבינו
 משיחא נקיים איש צדורות. יוסף משיחא - בשעה שבקשו שונאים להקניס למה
 הציית אמרו: יבנס מהם ובהם תחלה, אמרו לה: עול ומה דאת מפיק - דידיך.
 נבנס הוציא מערה של זהב, אמרו לו: אין דרכו של הדין להקניס בזה, אלא
 עול ומה תניח ומה דאת מפיק - דידיך, ולא קבל עליה. אמר ר' פינחס: נתנו לו
 מקס שלש שנים, ולא קבל עליה - אמר: לא ר"י שהקניסתי לאלהי פעם אחת,
 אלא שאבדתי פעם שניה? מה עשו לו, נתנו אותו פתמור של תרשים והיו
 מעשרים בו, ונהיה מצותו נאמר: וי, אוי, אוי, שהקניסתי לבוראי יקיים איש
 צדורות ונהיה בן אחרות של ר' יוסי בן יעקב איש צדורה, ונהיה רכב סוסה
 בשבתא. אול קמי שרימא למצטלבא. אמר לה: תמי סוסי דאך רבתי ברי, ותמי
 סוסך דאך רבתי ברי. אמר לו: יאם פך למקשיסתי, קל וחמר לעושי רצונו! אמר
 לו: נעשה אדם רצונו יותר מקב"ה אמר לו: יאם פך לעושי רצונו, קל וחמר
 למקשיסתי! נבנס בו הדבר פאריס של עבא, הלך וקנס בעצמו ארבע מיתות
 בית דין: סקילה, שריפה, הרגתו וק. מה עשה, הביא קורה וצצה בארץ וקשר בה
 יקמא, ונערך העצבים והקיסן ביד של אבנים, ועשה מדרגה לפניה, ונערך את התרבי
 באמצע, והציית האדר תחת העצבים והאבנים, ונתלה בקורה ונחנק, קדמיתו
 האש נפסקה ונפלה לאש, קדמיתו חרב ונפל עליו ביד ותשרף, ונתמנם יוסי
 בן יעקב איש צדורה ונהיה משהו פונות בצאור, אמר: בשעה קלה קדמיתו
 לן ערו.

מה"ל, פ"א, ע"ג

5

יצחק היודע להריח את הריח האמיתי, ריח התפוח הנודף מ"ריח בגדי", הוא המכיר
 את פנימיותם של בניו לעתיד לבוא, גם כאשר נראים הם מקולקלים. יודע הוא, שהמעשים
 והמידות המקולקלים - כולם בגדים חיצוניים, הבאים מהשפעות זרות של גויים אשר
 עם-ישראל עתיד להיות מוקף בהן - השפעות של הנצרות ושל האיסלאם - המנסות
 להעמיד מוסריות מעוותת, אינה נובעת מדבר ד' - דבר הגורם לספיכות לחלחל גם
 בישראל. כל זה אינו אלא "הוזהמה החיצונה", כלשון הרב (אורות האמונה סם): "שבאה
 מהשפעתם המסוכנת של הגויים, אשר לא ידעו את ד', ובשמו לא קראו... לא כאלה חלק

יעקב". צריך לשלף ולהרים את עם-ישראל מהוזהמה הסוכנת אותו, ואז יתברך
 שבפנימיותו נשאר עם-ישראל זך ונקי. כך אומר יצחק לקדוש-ברוך-הוא במאבדו לזכות
 את ישראל, והקדוש-ברוך-הוא מקבל את דבריו.

לבי, פ"א, ע"ג

7

סו. מנין שהקב"ה מתפלל. ציור הדבר, תכלית התפלה
 אצלינו היא להתרוממות הנפש שתהיי מוכנת להתנהג במעלה
 יותר רוממה משהיא מתנהגת, ע"כ פועלת התפלה ג"כ על
 השגת המבוקש, שבהיותו מעולה יותר, ראוי הוא למילוי
 חסרונו. והנה לפני ית' אין מעצור להשפיע רב טוב, אבל
 צריך שיהיו המקבלים מוכנים. וכל ההנהגה המסודרת בתורה
 ומצות וכל מדה נכונה, היא רק להכשיר את המקבלים לקבל
 הטוב המתוקן להם. אמנם ביארו כאן סוד משוב ההנהגה
 האלהית, ששם דרכים בהנהגתו ית' שיתעלו המקבלים להיות
 ראויים לקבל רב טוב יותר מכפי מדתם. ואותן הדרכים
 שמובילים לכך בהנהגה הכוללת, שהם דומים ממש לתכלית
 ששאנו משיגים ע"י התפילה, ד"ו נקרא שהקב"ה מתפלל.
 ומתוך שהגאולה העתידה תהי' אע"פ שלא יהיו ראויים לכך!

כמו שכי"ר וירא כי אין איש וישתומם כי אין מפגיע ותושע לו
 זרועו², ע"כ נקרא ביהמ"ק העתיד, בית תפילתי לגבי הקב"ה.
 וזה הי' תכלית ההזיון הגדול שהוא קרוב לנבואה שראה ר"י
 בן אלישע לפני ולפנים. אז כהיות מצב האומה הישראלית
 תלוי ברפיון, ומכשולות רבות גופניות ורוחניות שתן עליה, אז
 יוכל היות שיבוא איש לרפיון ידים ולהתיאש מתקומתם של
 ישראל ח"ו אם ימוד מדת ההנהגה רק לפי ערך הכנת
 המקבלים. ע"כ גלה סודו אל עכרו ר"י ב"א, כי יש כאן מדה
 עליונה הצריכה ברכה, היינו קצת הכנה, עכ"פ מצד יחידי
 הדור, שהם מכשירים את הכלל לקבל הרכה יותר מכפי המדה
 הראויה לפי הכנתם. וזאת היא הברכה שבקש ד' צבאות מר"י
 בן אלישע, למען תחזקנה ידיו, ויחזק ידיו עמו וכל העוסקים
 בעבודת הקודש, לשוכב יעקב לאלקי ישעו.

מה"ל, פ"א, ע"ג

6

למנוא בוגדים כיוסף משיחא. גם על אנשים אומללים כאלה, אם ישנם, צריך לחשוב
 כאשר אוכלים את התפוח בראש-השנה. אבל אדם המשרת בצבא ומוכן להכנס למצבים
 של פיקוח נפש - בודאי נמצא במצב טוב לאין ערוך מיוסף משיחא, ודאי שיש באישיותו
 יותר מנקודה חיובית אחת ממליין. ומי שמוטר את נפשו באופן תדירי למען עם-ישראל -
 על אחת כמה וכמה.

ודאי היו בומנו כאלה שטענו שיוסף משיחא הוא מצאצאי הערב רב וציטטו את הוזהר
 האומר שאחת התכונות של טיפוסים שנרבו בהם מידות של ערב רב היא הרצון לעזור
 לגויים יותר מאשר לישראל, וכאשר ישראל נמצאים בצרה - טיפוס כזה מעדיף לעזור
 לגויים ולא לישראל. יוסף משיחא, המשתף פעולה עם הרומאים לקראת החורבן, עונה
 במדויק לקריטריונים האלה, ופתאום, ברגע אחד התהפך מהיותו משתף פעולה עם
 הרומאים, המוכן למעול ולקחת את המנורה לעצמו - לאדם המוטר את נפשו מתוך
 ייסורים ועיניו על קידוש השם. זהו שיא השיאים של "ריח בגדי" - אדם זה שיתף
 פעולה עם הרומאים המחריבים את המקדש ורצה לקחת לעצמו את המנורה, ומיד לאחר
 מכן, כאשר אמרו לו להכנס בפעם השניה - השתטח לפני הקדוש-ברוך-הוא ואמר: "וי,
 אוי אוי שהכעסתי לבוראי", ומת על קידוש השם ביסורים נוראים. אומר המדרש שגם
 אדם כזה יכול לעשות תשובה בן רגע.

לבי, פ"א, ע"ג